

TÀI CHÍNH CỦA TÔI Ở BA LAN

Bản thông tin dành cho người nước ngoài

Tài khoản trong nhà băng Ba Lan

Ngân sách gia đình

Tiết kiệm

Vay mượn

Khi sang Ba Lan sinh sống lâu dài, cần nên củng cố những vấn đề tài chính của mình. Ba Lan đưa ra những dịch vụ khác nhau cho người nước ngoài – các gói hàng khác nhau tùy thuộc vào tình trạng pháp lý của người nước ngoài, tùy vào quốc gia xuất xứ của họ và tùy vấn đề là người đó có thu nhập ở đâu.

Ở Ba Lan có rất nhiều nhà băng hoạt động, nhà băng nào cũng có gói hàng dành cho người nước ngoài. Mỗi nhà băng cũng yêu cầu nộp những bộ giấy tờ khác nhau khi mở tài khoản hoặc là khi cho vay.

Khi tìm nhà băng cho mình, tốt nhất là cứ so sánh những gói hàng của vài nhà băng khác nhau.

Tài khoản trong nhà băng Ba Lan

Nhiều chủ việc làm trả tiền lương của nhân viên vào các tài khoản nhà băng. Vậy là nhiều khi cần phải có số tài khoản, khi người nước ngoài bắt đầu làm việc ở Ba Lan. Bản in lịch sử tài khoản nhà băng còn có ích khi chúng ta cần phải nộp giấy chứng minh có nguồn thu nhập đều đặn ở Ba Lan – thí dụ như trong thủ tục xin hợp pháp hóa cư trú.

Các gói hàng của nhà băng thường khác nhau khá nhiều, cần nhớ là mỗi một nhà băng đều kiếm được tiền khi khách hàng sử dụng những dịch vụ của họ. Vậy là khách hàng luôn phải trả tiền khi tận dụng dịch vụ nhà băng – khi chọn nhà băng cần phải kiểm tra không chỉ những chuyện như cần nộp các loại giấy tờ gì khi mở tài khoản, mà cũng còn phải xem chi phí bao nhiêu khi sử dụng tài khoản.

Vậy là khi tìm tài khoản thì nên cân nhắc:

- giấy tờ gì cần thiết để lập tài khoản (trong một số nhà băng thì chỉ cần quyển hộ chiếu, ở nơi khác thì cần hộ chiếu và thẻ, thỉnh thoảng lại cần có số PESEL hay là hộ khẩu),
- độ tiếp cận của nhà băng (xem có nhiều chi nhánh không, có dịch vụ dùng ngoại ngữ hay không, hay là nhà băng đó chủ yếu dùng qua mạng v.v...),
- chi phí quản lý số tài khoản (số tiền cần nộp hàng tháng, nộp khi dùng cạn, mỗi lần chuyển khoản phí bao nhiêu hay là có tận dụng máy phát tiền tự động không v.v...).

Bảng chi phí và lệ phí nhà băng là gì?

Bảng này đưa ra những khoản tiền lệ phí mà nhà băng thu khi làm một số công việc: quản lý số tài khoản, tận dụng các thanh toán, chuyển khoản, chuyển khoản ra nước ngoài, khi cấp các tín dụng, có khoản tiền lệ phí cố định cho số tài khoản nhà băng hay không v.v...

Các thanh toán

Khi lập tài khoản nhà băng, nói chung chúng ta được nhận các thanh toán (trong vòng vài ngày tính từ lúc lập tài khoản). Nhờ có các này mà có thể thanh toán cho các dịch vụ hay khi mua hàng tới một khoản tiền mà hiện chúng ta đang có trong tài khoản, hoặc là có thể nhận tiền ở máy phát tiền tự động. Khi nhận tiền ở máy phát tiền tự động thỉnh thoảng phải trả lệ phí – cần hỏi kỹ chuyện này khi chọn nhà băng.

Các tín dụng

Sau khi thành lập tài khoản, cũng có thể lập trong nhà băng đơn xin cấp các tín dụng – các này cho phép sử dụng số tiền mà chúng ta không có trong tài khoản, nhưng nhà băng cho chúng ta sử dụng dựa trên cơ sở cho vay ngắn hạn một khoản tiền nào đó – với điều kiện là chúng ta sẽ trả nợ theo đúng thời hạn xác định. Sau đó nhà băng sẽ tính thêm tiền lãi. Khi nhà băng cấp thẻ tín dụng cho khách hàng, mà họ có khả năng trả những khoản nợ của mình đúng thường kỳ - vậy là họ có nguồn thu nhập đều đặn. Cũng có thể rút tiền khi sử dụng các này ở máy phát tiền tự động, nhưng chi phí đắt hơn. Thỉnh thoảng nhà băng tính tiền chi phí hàng tháng khi dùng các này.

Tài khoản ngoại tệ

Có vài nhà băng Ba Lan tạo điều kiện cho khách hàng sử dụng tài khoản ngoại tệ - mỗi một nhà băng có giới hạn ngoại tệ hạn chế, mà ở đó có thể mở tài khoản (thường là chỉ dùng tiền Euro, USD và tiền bảng Anh, thỉnh thoảng có dùng frank Thụy Sĩ). Những điều kiện để sử dụng tài khoản ngoại tệ thường khác với tài khoản tiền zloty. Theo như chúng tôi được biết thì các nhà băng Ba Lan chưa cho mở tài khoản dùng ngoại tệ tiền Ukraina, Nga, Việt Nam, Trung Quốc, Thổ Nhĩ Kỳ hay là Bielarús.

Đổi tiền

Ở Ba Lan có thể đổi một số ngoại tệ sang tiền nước khác trong các nhà băng hay là ở những điểm mua bán ngoại tệ ("kantory"). Tỷ giá hối đoái thay đổi từng ngày. Thường là chuyển đổi ngoại tệ sang ngoại tệ khác không được tính toán trực tiếp – mà đầu tiên chúng ta bán cho người ta tiền ngoại tệ để nhận tiền zloty, sau đó dùng tiền zloty này mua của nhà băng hay của kantory loại tiền mà chúng ta cần. Tỷ giá hối đoái trung bình hàng ngày được Ngân hàng Quốc gia Ba Lan xác định. Có thể kiểm tra tỷ giá hối đoái trong trang web:

<http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/kursy/kursya.html>

Tiền tệ và hợp pháp hóa cư trú

Khi xin giấy phép cư trú lâu dài trong Liên Âu, hoặc là khi xin giấy phép cư trú ở Ba Lan cho thành viên gia đình thì cần phải chứng minh khoản thu nhập đều đặn không sụt khoảng thời gian 5 năm trước khi nộp đơn. Bản in lịch sử tài khoản nhà băng là giấy khẳng định tốt về chuyện có thu nhập thường xuyên ở Ba Lan.

Lập kế hoạch ngân sách gia đình như thế nào

Lập kế hoạch ngân sách gia đình để làm gì? Để biết là chúng ta chi tiền vào việc gì và tìm cách chi tiêu hợp lý. Lập kế hoạch ngân sách gia đình bắt đầu từ việc là chúng ta xác định chính xác xem chúng ta có thu nhập bao nhiêu và có chi phí bao nhiêu. Đây là nguyên tắc lập kế hoạch ngân sách gia đình theo 3 bước:

Bước 1:

Chúng ta chuẩn bị một bảng, trong đó có ghi những khoản thu nhập cố định (tiền lương, học bổng, tiền trợ cấp, các khoản thu nhập khác – của tháng cuối cùng), mặt khác cũng ghi chép những chi phí hàng tháng cố định của chúng ta (tiền nhà, tiền chi phí cho nhà như điện nước, tiền vận chuyển xe cộ, tiền ăn, tiền điện thoại). Nếu mỗi tháng chúng ta phải gửi tiền về cho gia đình hay là tiết kiệm hàng tháng để mua gì đó thì những khoản này cũng được viết vào phần chi tiêu.

Bước 2:

Trong một bảng khác chúng ta viết những khoản chi tiêu bất thường, mà trong năm chúng ta phải mua (thí dụ như mua sách vở cho con cái khi vào năm học, tiền kiểm tra kỹ thuật xe ô tô, tiền bảo hiểm, tiền đi nghỉ hè hay là những buổi về quê thường kỳ, tiền mua quần áo hay đi chơi v.v...). Bảng này nên chuẩn bị kỹ hơn – khó mà nhớ được hết tất cả những chi phí bất thường trong năm. Nếu làm xong, chúng ta cộng tất cả những khoản này lại, chia cho 10 (để dễ tính) và ghi vào vị trí tiếp theo ở phần chi phí trong bảng thứ nhất theo Bước 1. Chúng ta có thể miêu tả khoản chi phí này thí dụ như “khoản chi phí cố định”. Làm như vậy là chúng ta đoán theo hệ thống được về khoản chi phí mỗi năm cần có.

Bây giờ chúng ta trừ các khoản chi tiêu vào khoản thu nhập vào tài khoản trong bảng thứ nhất, chúng ta sẽ biết là chúng ta có hạch toán ngân sách gia đình của chúng ta vẫn dương hay là bị âm – vậy là khoản thu nhập có đủ để chi phí những công việc cần thiết hay không. Nếu đủ, chúng ta có thể lên kế hoạch cần phải làm gì với khoản tiền tiết kiệm. Nếu thiếu thì cần làm gì để tăng ngân sách. Hoặc là hạn chế chi tiêu hoặc là tìm thêm nguồn thu nhập.

Bước 3:

Chúng ta lập kế hoạch cần làm gì với số tiền tiết kiệm. Trước khi lập kế hoạch tiết kiệm có hệ thống hay là đầu tư, cần bỏ ra một khoản tiền phục vụ những chi phí không lường trước được, bởi vì nó luôn xảy ra. Tùy theo nhu cầu cá nhân mà khoản đó có thể là 1000 zloty hay là 10 ngàn zloty hoặc nhiều hơn – chủ yếu là tạo ra cho bản thân một khoản bảo đảm tài chính cho những tình huống không lường trước được.

Khi chúng ta làm được điều đó, có thể lập kế hoạch cần làm gì với số tiền dư thừa – và cần phải lập kế hoạch sao cho nhanh nhất. Tiền không lập kế hoạch chắc chắn là sẽ bị chúng ta chi tiêu mất (các nhà chuyên gia khẳng định vậy).

Để chuẩn bị ngân sách như vậy, chỉ cần có tờ giấy và chiếc bút, ở Ba Lan cũng có tiếp cận được những bảng online hay là ứng dụng mobile, mà có thể sử dụng. Có thể tìm thấy ở đó những bảng lập sẵn, chỉ cần điền vào. Chỉ cần tìm theo chìa khóa “budzet domowy”.

Cho vay tiền ở Ba Lan

Khả năng có được tín dụng hay vay mượn ở Ba Lan là còn tùy thuộc vào tình trạng pháp lý của người nước ngoài ở Ba Lan, mà cũng tùy thuộc vào chuyên người nước ngoài có thu nhập ở đâu và cũng còn tùy vào nhà băng. Ngoài các nhà băng, có những tổ chức như SKOK (Nhà băng Hợp tác xã) và các cơ quan tài chính khác cũng có thể cung cấp tín dụng và cho vay mượn.

Về nguyên tắc thì nếu người nước ngoài càng có liên quan mật thiết với Ba Lan hơn thì càng dễ xin được tín dụng hay được cho vay hơn. Vậy là trong lĩnh vực này thì những người có quy chế định cư ở Ba Lan có nhiều khả năng nhất. Những người có thể tạm cư cũng sẽ được cho vay, nói chung thời hạn trả tiền luôn ngắn hơn thời hạn giấy phép cư trú đang có.

Các loại giấy tờ thường cần xuất trình để được nhân tín dụng hay khoản tiền vay là: hộ chiếu, thẻ định cư hoặc tạm cư, hộ khẩu ở Ba Lan, số PESEL và giấy chứng minh tiền thu nhập (giấy phép lao động và hợp đồng lao động), bản báo cáo nộp thuế, bản báo cáo tín dụng trong quốc gia xuất xứ.

Các nhà băng sẽ yêu cầu chứng minh có thu nhập ổn định suốt 6 tháng hoặc 12 tháng (ngắn hơn trong trường hợp có hợp đồng lao động, dài hơn khi chỉ có hợp đồng dân sự). Tất cả mọi giấy tờ tiếng nước ngoài phải được nộp cho nhà băng cùng với bản dịch tuyên thệ sang tiếng Ba Lan. Thủ tục để nhận khoản tiền tín dụng hoặc khoản tiền vay có thể lâu dài hơn so với trường hợp của người Ba Lan. Nhà băng cũng có thể tăng khoản tiền chi phí khi cung cấp tín dụng hoặc khoản tiền vay, khi so sánh với những điều kiện của người Ba Lan, vì người ta coi người nước ngoài là trường hợp “khách hàng mạo hiểm cao”.

Người nước ngoài cũng có thể xin vay tiền ở một vài chi nhánh của SKOK.

Một số cơ quan tài chính khác, mà không phải là nhà băng hoặc SKOK cũng có thể cung cấp tiền vay mượn. Các cơ quan cho vay mượn này thường cho vay khoản tiền nhỏ (thường gọi là “khoản cho vay một lát” – tức là khoản tiền nhỏ cho vay thời hạn rất ngắn, thường dưới 30 ngày). Những gói hàng của các công ty như vậy thường rất khác nhau, thường phải có thẻ định cư thì mới được vay. Những khoản tiền vay này dễ được nhận, nhưng chi phí lớn hơn. Thường là phải trả khoản tiền lãi rất cao, các công ty này còn có những điều khoản thêm về hình thức phạt cũng rất cao, nếu như không trả tiền đúng thời hạn – vậy cần đọc thật kỹ các loại giấy tờ và cẩn thận khi tận dụng những kiểu vay mượn như vậy. Cần biết là những nhà

băng ở Ba Lan luôn bị giám sát chặt chẽ và hay bị kiểm tra, những cơ quan tài chính khác này thì không bị kiểm tra – trong trường hợp có tranh cãi, rất khó đòi được lẽ phải của mình.

Giám sát những cơ quan tài chính

Nếu như bạn cảm thấy là nhà băng đối xử với bạn bất công – bạn có thể thông báo hành vi không chuẩn xác của nhà băng cho **Ủy ban Giám sát Tài chính** (www.knf.gov.pl). Ủy ban Giám sát quản lý công việc của các nhà băng, các SKOK, quản lý cả lĩnh vực bảo hiểm và hưu trí. Những cơ quan tài chính mà không phải là nhà băng thì không chịu sự giám sát này.

Ở Ba Lan cũng có **Ủy ban Bảo vệ Cạnh tranh và Người tiêu dùng** (www.uokik.gov.pl), cơ quan này kiểm tra hoạt động của các nhà băng, những cơ quan tài chính và bảo hiểm. Hiệp hội Người tiêu dùng Ba Lan cung cấp thông tin và mọi cố vấn pháp lý miễn phí (<http://www.skp.pl>): 801 440 220, 22 290 89 16.

Chi phí cho tín dụng

Khi xin cấp tín dụng, cần hỏi kỹ về những chi phí cho chuyện vay mượn tiền đó. Thông thường thì khi vay tiền là có 3 dạng chi phí:

- Tiền lãi (tức là tiền phần trăm theo khoản tiền vay, mà phải trả cho nhà băng khi họ cung cấp cho chúng ta khoản tín dụng hoặc tiền vay)
- Tiền hoa hồng (thông thường là phần trăm của khoản tiền vay, hoặc là một khoản cố định)
- Các khoản chi phí thêm (mỗi một nhà băng xác định khác nhau. Có thể đó là khoản tiền chi cho chuyện thay đổi thời hạn trả tiền hoặc hình thức trả tiền)

Chuyển tiền ra nước ngoài

Nếu người nhận tiền của bạn có số tài khoản trong nhà băng – có thể chuyển tiền qua nhà băng. Cần phải có mã số của nhà băng bên kia (SWIFT hoặc là BIC) và số tài khoản theo dạng IBAN. Để nhận được tiền từ nước ngoài gửi về, bạn cần chuyển cho người gửi mã số SWIFT nhà băng Ba Lan của bạn và IBAN (đây là số tài khoản có thêm 2 chữ PL ở đằng trước). Tiền

lệ phí chuyển khoản nước ngoài ở các nhà băng thường khác nhau (từ 20 đến thậm chí 250 zloty). Chuyển khoản nước ngoài thường mất 2 hoặc 3 ngày.

Ở Ba Lan có những công ty chuyên chuyển tiền ra nước ngoài. Họ chuyển tiền nhanh hơn so với những nhà băng bình thường, họ chuyển cho cả những người mà không có số tài khoản nhà băng, nhưng đắt hơn. Khoản chi phí khi chuyển tiền còn tùy thuộc vào số tiền chuyển (thí dụ như chuyển 500 zloty thì tốn khoảng 10 zloty – đắt gấp đôi nếu như người nhận muốn nhận tiền mặt)

Bản tin này được soạn thảo bởi Quỹ Polskie Forum Migracyjne (PFM). Từ năm 2007 Quỹ đang hỗ trợ người nước ngoài ở Ba Lan. Chúng tôi dịch những bản tin Ba Lan và viết về phong tục cho người nước ngoài biết, giúp đỡ họ biết đến những thực tế của Ba Lan, khuyến bảo họ về những sự khác biệt văn hóa.

Polskie Forum Migracyjne

Ul. Szpitalna 5/14, 00-031 Warszawa

www.facebook.pl/PolskieForumMigracyjne

www.forummigracyjne.org

ĐT: 22 110 00 85.

(Thông tin soạn thảo vào tháng 08.2017)

Bản tin được tài trợ bởi Ngân hàng Nhà nước Ba Lan, trong khuôn khổ dự án
„Moje finanse w Polsce”, 2017